

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського Кафедра
спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-
педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Освітня програма Логопедія. Спеціальна психологія

2024-2025 навчальний рік

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Карсканова С.В., кандидат психологічних наук, доцент,

Шапочка Катерина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Анотація. Вивчення дисципліни «Інклюзивне навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку» спрямоване на вивчення особливостей, методів та прийомів навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивне навчання, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. The study of the discipline "Inclusive education of children with mental and physical disabilities" is aimed at studying the features, methods and techniques of teaching children with special educational needs in an inclusive educational space.

Key words: inclusion, inclusive education, children with special educational needs

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 90		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 10 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Ступінь: бакалавра	Практичні, семінарські
		10 год.
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=1354	Ступінь: бакалавра	Лабораторні
		20 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (60 % / 40 %).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт,	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 90		4-й
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=1354	Ступінь: бакалавра	Практичні, семінарські
		4 год.
		Лабораторні
		6 год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота (10%/90%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: засвоєння теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти.

Завдання курсу:

сформувати усвідомлене розуміння основних положень інклюзивної освіти; виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими потребами; забезпечити досконале володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими потребами; сформувати навички диференційованого викладання та оцінювання; виробити усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності

Передумови для вивчення дисципліни: Логопедія і неврологічні основи логопедії; спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики; психологія (спеціальна, порівняльна); загальна, вікова та педагогічна логопсихологія.

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

II. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.

Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.

Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти.

Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.

Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне та національне законодавство.

Тема 1. Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база

Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.

Кредит 2 Діти з порушеннями психофізичного розвитку

Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти.

Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.

Кредит 3 Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні

Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.

Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

3. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1 Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне та національне законодавство.						
Тема 1. Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база	4	2	2			
Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	6	2	4			
Усього	10	4	6			
Кредит 2. Діти з порушеннями психофізичного розвитку						
Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти	4	2	2			
Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.	6	2	4			

Усього	10	4	6			
Кредит 3. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні						
Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.	6	2	4			
Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	4		4			
Усього	10	2	8			
Усього годин	90	10	20			60

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усьо го	у тому числі			
		л	п	лаб	сп
1	2	8	9	10	11

Кредит 1 Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне та національне законодавство.

Тема 1. Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база			2			
Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.		2				
Усього		2	2			

Кредит 2. Діти з порушеннями психофізичного розвитку

Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти			2			
Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.						
Усього			2			

Кредит 3. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні

Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.		2				
Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.			2			
Усього		2	2			
Усього годин	90	4	6			80

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне та національне законодавство.		

1	Тема 1. Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база	2
2	Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	2
Кредит 2 Діти з порушеннями психофізичного розвитку		
3	Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти.	2
4	Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.	
Кредит 3 Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні		
5	Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.	2
6	Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	2
	Разом:	10

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	2
2	Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.	2
	Разом:	4

5. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне та національне законодавство.		
1	Тема 1. Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база	2
2	Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	4
Кредит 2 Діти з порушеннями психофізичного розвитку		
3	Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти.	2
4	Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.	4
Кредит 3 Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні		
5	Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.	4
6	Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	4
	Разом:	20

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Законодавча база	2

	Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти	2
	Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	
	Разом	6

6. Самостійна робота
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оформлення презентації за допомогою технічних засобів/сучасних інформаційних технологій по темі лекційного/практичного заняття	10
2	Конспект першоджерела/словник Картка для аудиторної самостійної роботи	5
	Наведіть приклади сегрегації, інтеграції, інклюзії навчанні дітей з особливими освітніми потребами	5
3	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізуйте соціальні моделі, за якими формувалася суспільна думка стосовно осіб з порушеннями психофізичного розвитку • Розкрийте особливості інклюзії як моделі суспільного облаштування • Визначте та прокоментуйте основні принципи інклюзивного навчання • Медична модель порушень розвитку • Соціальна модель порушень розвитку • Категоріальність дітей з особливими потребами • Назвіть і проаналізуйте основні міжнародні документи галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку. • Розкрийте основні принципи інклюзивної освіти задекларовані у Саламанкській декларації. • Визначте, які статті Закону «Про освіту» сприяють розбудові інклюзивної освіти в Україні. • Закони України про право на освіту дітей з особливими потребами. <p>Нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз документа «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах про інклюзивне навчання».</p>	10
4	Конспект першоджерела/словник Картка для аудиторної самостійної роботи	10
5	Підготуйте загальні рекомендації, щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей із порушеннями зору, слуху, порушеннями опорно-	10

	рухового апарату, інтелектуальними порушеннями.	
6	<p>Дайте відповіді на запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перерахуйте складники успішного впровадження інклюзивної практики 2. Охарактеризуйте роль педагога у впровадженні інклюзивної практики. 3. Розкрийте сутність основних складових інклюзії. 4. Назвіть причини, внаслідок яких впровадження інклюзії школі може виявитися неефективним 5. З якими перешкодами може стикнутись учитель впроваджуючи інклюзивну практику 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти 	10
	Разом	60

Заочна форма навчання

7. Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оформлення презентації за допомогою технічних засобів/сучасних інформаційних технологій по темі лекційного/практичного заняття	10
2	Конспект першоджерела/словник Картка для аудиторної самостійної роботи	5
	Наведіть приклади сегрегації, інтеграції, інклюзії навчанні дітей з особливими освітніми потребами	5
3	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізуйте соціальні моделі, за якими формувалася суспільна думка стосовно осіб з порушеннями психофізичного розвитку • Розкрийте особливості інклюзії як моделі суспільного облаштування • Визначте та прокоментуйте основні принципи інклюзивного навчання • Медична модель порушень розвитку • Соціальна модель порушень розвитку • Категоріальність дітей з особливими потребами • Назвіть і проаналізуйте основні міжнародні документи галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку. • Розкрийте основні принципи інклюзивної освіти задекларовані у Саламанкській декларації. • Визначте, які статті Закону «Про освіту» сприяють розбудові інклюзивної освіти в Україні. • Закони України про право на освіту дітей з особливими 	10

	<p>потребами.</p> <p>Нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз документа «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах про інклюзивне навчання».</p>	
4	<p>Конспект першоджерела/словник</p> <p>Картка для аудиторної самостійної роботи</p>	10
5	<p>Підготуйте загальні рекомендації, щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей із порушеннями зору, слуху, порушеннями опорно-рухового апарату, інтелектуальними порушеннями.</p>	10
6	<p>Дайте відповіді на запитання:</p> <p>7. Перерахуйте складники успішного впровадження інклюзивної практики</p> <p>8. Охарактеризуйте роль педагога у впровадженні інклюзивної практики.</p> <p>9. Розкрийте сутність основних складових інклюзії.</p> <p>10. Назвіть причини, внаслідок яких впровадження інклюзії школі може виявитися неефективним</p> <p>11. З якими перешкодами може стикнутись учитель впроваджуючи інклюзивну практику</p> <p>12. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти</p>	10
	Разом	60

8. Індивідуальне науково-дослідне завдання

№ з/п	Назва теми	
	<p>Періодизація мовленнєвого розвитку дітей. Характеристика формування основних компонентів мовленнєвої системи в онтогенезі.</p> <p>1. А. Маркова про психологічну періодизацію мовленнєвого розвитку дитини.</p> <p>2. Р. Левіна про основні етапи розвитку мовної свідомості дитини.</p>	

	3. М. Лісіна про розвиток форм спілкування: ситуативно-особистісна, ситуативно-ділова, позаситуативно-пізнавальна, позаситуативно- особистісна. 4. Модель формування мовної здібності за П. Блонським. 5. Підготовчі елементи у розвитку звукової сторони мовлення. Характеристика лепету. 6. Наслідування звуків і слів. Послідовність засвоєння звуків. 7. Послідовність сприймання на слух і артикулювання дітьми приголосних звуків (за В. Бельтюковим). 8. Типові недоліки звуковимови дітей. 9. Самостійне оформлення мовлення (за Г. Розенгард-Пупко). 10. Перші усвідомлені слова в мовленні.	
--	--	--

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1. Виконання завдання має бути виконано у вигляді презентації, виклад у науковому стилі, використання схем та таблиць.
2. Основні структурні елементи:
актуальність,
мета і завдання дослідження,
ступінь опрацювання теми / проблеми іншими науковцями,
наукова новизна,
джерельна база,
хронологічні межі,
об'єкт і предмет дослідження,
методи дослідження,
практичне і теоретичне значення дослідження,
висновки.
3. Окрім введення у текст розповіді основних структурних елементів, зазначених у тезах наукового виступу, розширити повідомлення описом та конкретним аналізом досліджуваного матеріалу.
4. Залучити цитати, ілюстрації, приклади.
5. Завершити роботу посиланнями на використані в тексті джерела.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Студенту виставляється відмінно, коли студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури. Аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється дуже добре, коли студент володіє певним обсягом навчального

матеріалу, здатний його аналізувати на достатньому рівні.

Студенту виставляється добре, коли студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, але не має достатніх знань та вмій для формування висновків, припускає несуттєві неточності.

Студенту виставляється достатньо, коли студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях.

Студенту виставляється мінімально задовільно, коли студент володіє навчальним матеріалом поверхово та фрагментарно.

Поточне оцінювання та самостійна робота						КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100	300/100*
40	40	40	40	20	20		

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; використання відеоматеріалів, інтерактивні імітаційні методи (рольові ігри, ситуативні завдання);

12. Рекомендована література

Базова

Рекомендована література

1.

Базова

1. Боряк О. В. Професійна підготовка вчителів-логопедів до роботи з розумово відсталими дітьми молодшого шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 4. С. 9-17.
2. Гладуш В. А. Шляхи вдосконалення професійної підготовки логопедів в Україні (1960-ті рр.). Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 1. С. 56-66.
3. Давиденко Г. В. Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 314 с.
4. Давиденко Г. В. Умови впровадження інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах Європейського Союзу (психолого-ментальний, організаційний та соціальний аспекти) : навч. посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 102 с.
5. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А. А. Колупасвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.
6. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупасвої А. А. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
7. Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М. Асистент вчителя в інклюзивному класі : Навч.-метод. посіб. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 250 с.
8. Колупасва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. -К.: САММІТ-книга, 2008
9. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупасвої А.А. - К: « А. С. К. », 2012. - 308 с.
10. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник / за заг.ред. А. А. Колупасвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. - 124 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

11. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. - 76 с.
12. Шапочка К.А. Formation of inclusive values as development of democratic values / formation of inclusive values is democratic society development стаття (**Web of Science**) AI- AmazoniaInvestiga.2020.Vol. 9 No 29 P. 107–115 (ISSN2322-6307-Colombia-WoS). <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1375/1226> (WoS) (у співавторстві Stepanova T., Vdovychenko R., Shapochka K., Babaian Yu., Ivanets N.)
13. Шапочка К.А. Методичні рекомендації з дисципліни *«Інклюзивна освіта»*. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 137 с.
14. Шапочка К.А. Роль батьків в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Тези Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 15 травня 2018 р. / За заг. ред. А. М. Старєвої; упоряд. О. А. Шевченко, В. В. Мельніченко, С. В. Кандюк-Лебідь. Миколаїв: Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В., 2018. С. 266–269. . (у співавторстві Курчатова А.В.)
15. Шапочка К.А. Формування комунікативної компетенції дошкільника з мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзивного освітнього середовища *Навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 265 с.
16. Шапочка К.А. Формування комунікативної компетенції дошкільника з мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзивного освітнього середовища (Частина II) *Навчально-методичний посібник* Миколаїв: СПД Румянцева Г.В., 2021. – 80с.

Додаткова література

1. Выготский Л.С. Принципы воспитания физически дефективных детей // Основы дефектологии. – С-П, М.: Изд-во «Лань» 2003. – С.-96. С. 127 дис.
2. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти:– 2002. – №1. – С. 34.
3. Засенко В. В. Особливі діти: освіта та супровід / наук.-метод. журнал «Світогляд». №4. 2015. – С.12-15.
4. Засенко В. В. Освіта осіб з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. / НАПН України / за ред. В. Г. Кременя. – К., 2016. – С. 68-77.
5. Ілляшенко Т. Діти з церебральним паралічем у загальноосвітній школі / Т. Ілляшенко // Початкова школа. – 2008. – № 11. – С. 58-61.
6. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Патрикєєва О. О., Софій Н. З., Найда Ю. М. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2012. - 100 с.
7. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренка В. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. - 96 с.
8. Індекс інклюзії: професійно-технічний навчальний заклад: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Софій Н. З., Найда Ю. М., Пащенко О. В. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2012. – 92 с.
9. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві; пер. з англ. – К.: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. - 296 с.
10. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / С. П. Миронова та ін. ; за заг. ред. С. П. Миронової ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - Кам'янець-Подільський, 2012. - 191 с.
11. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. – Лондон. 2000.
12. Колупасва А.А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 8. – К., 2006. – С. 105-109.
13. Колупасва А.А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних

закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). – К.: «А.С.К.», 2012. – 31 с.

14. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011 / www.education-inclusive.com www.ussf.kiev.ua © Колупаєва А.А., 2011

15. Колупаєва А.А. Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання,- К, 2011. 11.Лефрансуа Ги. Психологія для учителя – С.-П.- М.: Прайм, 2003.

12. Лупарт, Д., Веббер, Ч. (2002). Шкільна реформа в Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл. ExceptionalityEducationCanada, 12 (2), 7-52.

14.Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси

- www.nmc.io.ippo.kubg.edu.ua
- www.ussf.kiev.ua
- www.naiu.org.ua
- <http://ispukr.org.ua/>
- www.mon.gov.ua ,
- <http://www.logoped.org/ua>